

1 §

Rikosuhrimaksun säätämisen taustalla on Suomea velvoittavat ehdotuksessa mainitut direktiivi ja yleissopimus. Maksulla on arvioitu kerättävän nettomääräisesti noin viisi miljoonaa euroa uhrin aseman parantamiseksi. On kriminaalipoliittinen kysymys, onko rikoksentekijältä kerättävä varoja valtiota velvoittaviin tehtäviin. Kysymykseen näytetään vastattavan myöntävästi vertailumaissa.

Maksun etusijaisuus perinnässä esimerkiksi sakkoihin nähden voi lisätä muuntorangaistusvaatimusten määrää, mistä luonnollisesti aiheutuu valtiolle lisää kuluja.

Lain nimike on harhaanjohtava niissä tapauksissa, joissa rikoksella ei ole varsinaista uhria. Perusteluissa tämä on huomioitu.

2 §

Säännöntehtäviä lukemalla jää kysymään, tuomitaanko samalla kertaa useammasta rikoksesta tuomittu yhteen vai useampaan rikosuhrimaksuun. Perusteluissa asia selviää, mutta lainsäädännön pitäisi antaa vastaus itse lakitekstissä.

Samoin jää kysymään, onko sanonta ”..., joka tuomitaan rikoksesta” ymmärrettävä tarkoittavan sekä tilannetta jossa henkilö tuomitaan rangaistukseen että tilannetta, jossa hänen syykseen luetaan rikos, mutta hänet jätetään kuitenkin jonkin poikkeussäännöksen nojalla rangaistukseen tuomitsematta. Vastaus löytyy vasta 4 §:n perusteluista. Selvyyden vuoksi 2 §:n säännös tulisi kirjoittaa muotoon ”...henkilö, joka tuomitaan *rangaistukseen* rikoksesta, josta...”. Tätä sanamuotoa käytetään seuraavassa pykälässä.

Epäselväksi jää edellisen kantainen tilanne, jossa rikoslain 7 luvun 6 ja 7 §:n sekä nuorisorangaistuksen 18 §:n nojalla aikaisempi rangaistus katsotaan riittäväksi seuraamukseksi myös uudesta rikoksesta. Onko henkilö tällöin tuomittu rikoksesta rangaistukseen.

Ehdotuksen mukaan tuomioistuimella ei olisi mitään harkintavaltaa maksun määräämisessä. Asiasta voisi olla toistakin mieltä. Esimerkiksi elinkautiseen vankeusrangaistukseen liitettävä rikosuhrimaksu tuntuu täytäntöönpanovoimavarojen haaskaukselta. Myös uhrin omaisten mieltä saattaa turhaan pahoittaa 80 euron maksu (”tapporaha”) henkirikoksessa.

Ehdotuksessa ei oteta mitään kantaa maksun määräämisen vanhentumiseen. Onko maksu tuomittavissa aina kun rikoksesta voidaan tuomita rangaistus, vai sovelletaanko jotain muuta vanhentumisaikaa. Rikoslaisissa on vanhentumissäännökset vain rangaistuksille, uhkasakolle ja menettämisseuraamukselle, ei maksulle. Täytäntöönpanon vanhentumisessa noudatettaneen 6 §:n nojalla sakon täytäntöönpanosta annettuja säännöksiä.

3 §

Rikosuhrimaksun porrastus on turhaa ja lisää tuomioistuimen työtä. Maksuhan tulee perittäväksi jokseenkin jokaisessa tuomiossa. Rikoslaisissa on jo nyt lukuisia säännöksiä, joihin sovelletaan erilaisia asteikkoja tai porrastuksia. Ehdotuksen kohdassa 4.2. todetaan, että poliisin järjestelmiin suunnitellaan automaatiota, joka tuo maksun määräämisen esille ilman eri selvityksiä. Tämä on saatava ehdottomasti myös nykyiseen Ritu-järjestelmään tai sen sijalle toivottavasti lyhyellä aikajaksolla saatavaan uuteen järjestelmään.

4 §

Poliisi tai syyttäjä määrää maksun heille kuuluvissa sakko tai rikesakkojutuissa. Näistä voi tietyin edellytyksin valittaa tuomioistuimeen. Myös syyttäjä voi saattaa poliisin antaman jutun tuomioistuimeen. Näis-

sä yhteyksissä aikaisempi seuraamus poistetaan ja tuomioistuin määrää uuden seuraamuksen ja uuden maksun. Tarkoitus varmaankin on, että myös aikaisempi rikosuhrimaksu poistetaan.

5 §

Ehdotuksen mukaan muutosta saisi hakea vain pääasian yhteydessä. Säännös on tarpeeton, koska maksu määrätään aina pääasian yhteydessä. Eihän sitä ennen tiedetä tuomitaanko henkilö vai ei. Jos säännöksellä sen sijaan tarkoitetaan kieltää muutoksenhaku ainoastaan rikosuhrimaksun määräämisestä ilman, että samalla haetaan muutosta tuomiosta muulta osin, säännöstä on selvennettävä.

6 §

Ei lausuttavaa